

Ceny Akademie věd České republiky vědcům ve službách společnosti



Výsledky výzkumů, za které převzali vědci Ceny Akademie věd ČR, pokrývají škálu oborů a od jejich prvního zveřejnění nebo realizace neuplynulo více než pět let. Zároveň je spojuje orientace na společenské priority. V pražské vile Lanna je 15. listopadu 2021 udělila předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová. „Výsledky, které tato ocenění vyzdvihují, přispívají k prestiži české vědy v mezinárodním srovnání,“ zdůraznila. Vědci byli oceněni ve dvou kategoriích, první se zaměřuje na mimořádné vědecké výsledky, druhá podporuje badatelky a badatele do 35 let.

Cena AV ČR za mimořádné výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, kterých bylo dosaženo při řešení výzkumných úkolů podporovaných AV ČR

● Na prvním ze tří oceněných témat, sondě Solar Orbiter se podílelo 17 vědců. Týmy z Astronomického ústavu, z Ústavu fyziky atmosféry a Ústavu fyziky plazmatu AV ČR se výrazně zapojily do špičkové mezinárodní kosmické mise ke Slunci. Sonda Solar Orbiter nese 10 přístrojů, z nichž na třech (Metis, RPW a STIX) se podílely týmy z Akademie věd (včetně hodnocení dat). Výzkum Slunce v budoucnu vysvětlí jeho proměnlivé chování a vliv na Zemi.

● Tým z Ústavu experimentální medicíny AV ČR dlouhodobě zkoumá 5-fluorouracily, které se používají při léčbě rakoviny tlustého střeva a konečníku, jedné z nejčastějších onkologických diagnóz. Badatelé vydali článek, ve kterém shrnuli dosavadní objevy a znalosti o protinádorovém léku 5-fluorouracilu včetně chemorezistence.

● Oceněn byl také humanitně zaměřený projekt – publikace Turnaj víry od Dušana Coufala z Filosofického ústavu AV ČR. Ústředním tématem knihy je problematika přijímání laiků z kalicha, kterou se zabýval bouřlivý basilejský koncil v 15. století.

Práce posouvá husitskou problematiku do ohniska zájmu mezinárodního bádání. Ukazuje, že český „kalich“ byl nejen předmětem hádek, ale i diplomatického a politického vyjednávání.

Cena AV ČR pro mladé vědecké pracovníky do dovršení věku 35 let

● Jan Geletič z Ústavu informatiky AV ČR Jeho zájmem je klima ve městech. Na základě přesných geoinformatických dat vyvinul metodu, která dokáže popsat celá města, přestože metoda původně cílila na jednotlivé meteorologické stanice. Zaměřil se i na teplotní režimy ve městech – vzduchu a povrchu. Jeho koncept městských klimatických zón se již používá. Spolupracoval např. s magistráty Ostravy, Prahy a Brna při modelování teploty vzduchu během letních vln horka.

● Alena Sucháčková a Jana Marešová z Biologického centra AV ČR Badatelky se zaměřily na motýly severní polokoule. Srovnaly jejich historii a popsaly, že na výskyt motýlů na severu měly vliv klimatické změny ve čtvrtohorách. Popsaly také, jak motýli různé proměny klimatu přežívali. Ve své práci kombinovaly řadu přístupů včetně moderní genetiky, mikrobiologie a histografie. Přizvaly ke spolupráci i špičkové kolegy a kolegyně ze zahraničí.

● Martin Palus z Biologického centra AV ČR Jeho výzkum sehrál klíčovou roli při vývoji bispecifické protilátky proti onemocnění covid-19 – při zavádění myšího modelu a při testování, stejně tak při přípravě protilátek, které mohou pomoci v léčbě klíšťové encefalitidy. Po propuknutí koronavirové pandemie se s velkým nasazením věnoval diagnostice vzorků a pomohl také vyvinout neutralizační test pro stanovení množství protilátek.

Více na www.avcr.cz



1 Jednu z udělených Cen Akademie věd ČR převzal Pavel Vodička za vědecký tým zkoumající protinádorové 5-fluorouracily. Na snímku s předsedkyní AV ČR Evou Zažímalovou a místopředsdou Akademické rady Zdeňkem Havlasem **2 až 4** Cenu AV ČR za mimořádné výsledky pro vědce a vědkyně do 35 let převzali Jan Geletič, zabývající se metodami popisu klimatu ve městech (obr. 2), Alena Sucháčková a Jana Marešová (3), které se věnují historii výskytu a přežívání motýlů severní polokoule, a Martin Palus (4), jenž se mimo jiné významně zapojil do výzkumu souvisejícího s pandemií SARS-CoV-2. Snímky: J. Plavec, SSČ AV ČR